

ISSN2464-0344

Res novae

Revija za celovito znanost
Journal for Integrated Science

Bernard Goršak

SAME FOUR-FOLD STRUCTURE OF SOBORNOST AND CHRISTIAN
TRILATERAL SITUATION ETHICS

Simon Malmenvall

SMRT BORISA IN GLEBA KOT POSEBITEV KRŠČANSKEGA POLITIČNEGA
IDEALA IN POJAV VLADARSKIH MUČENCEV

Petja Mihelič

RACIONALNOST ZNANSTVENEGA RAZISKOVANJA
NARAVNEGA PRAVA

David Petelin

PRVI LASTNIKI PATIDENČNE HIŠE A NA GOSPOSKI ULICI 10
IN DRUŽINA PEER V LJUBLJANI

Jernej Šček

PICCOLOMINIJEVO PISMO MEHMEDU IN
KRŠČANSKA LECTIO CIVILNEGA HUMANIZMA

Fakulteta za pravo in poslovne vede, Katoliški inštitut
Faculty of Law and Business Studies, Catholic Institute

LETNIK 6 • 2021 • ŠTEVILKA 1

Res novae

Res novae: revija za celovito znanost

Izdajatelj in založnik:

Fakulteta za pravo in poslovne vede, Katoliški inštitut

Naslov uredništva:

Res novae, Krekov trg 1, 1000 Ljubljana

Odgovorni urednik:

Andrej Naglič

Glavni urednik:

Simon Malmenvall

Spletni naslov:

<http://www.katoliski-institut.si/sl/raziskovanje/res-novae>

E-pošta:

simon.malmenvall@kat-inst.si

Uredniški odbor:

Philip Booth (Institute of Economic Affairs, London, Velika Britanija),
Andres Fink (Pontificia Universidad Católica Argentina, Facultad
de Ciencias Sociales, Buenos Aires, Argentina), José Ignacio Murillo
(Universidad de Navarra, Instituto Cultura y Sociedad, Pamplona,
Španija), Aniko Noemi Turi (Katoliški inštitut, Fakulteta za pravo in
poslovne vede, Ljubljana, Slovenija), Mitja Steinbacher (Katoliški
inštitut, Fakulteta za pravo in poslovne vede, Ljubljana, Slovenija),
Anton Stres (Katoliški inštitut, Fakulteta za pravo in poslovne vede,
Ljubljana, Slovenija), Zoran Vaupot (Katoliški inštitut, Fakulteta za
pravo in poslovne vede, Ljubljana, Slovenija).

Leto izida: 2021

Tisk:

Primitus d. o. o., Ljubljana

Oblikovanje in prelom:

Breda Sturm

Naklada:

200 izvodov

Letna naročnina:

28€ (Slovenija), 40€ (Evropa), 57\$ (ostalo navadno),

66\$ (ostalo prednostno)

ISSN (tiskana verzija): 2464-0344

ISSN (elektronska verzija): 2464-0352

Res novae

Revija za celovito znanost
Journal for Integrated Science

SPIRITUS
AUTEM
VIVIFICAT

LETNIK 6 • 2021 • ŠTEVILKA 1

Vsebina

Bernard Goršak

Same Four-Fold Structure of Sobornost and
Christian Trilateral Situation Ethics

7

Simon Malmenvall

Smrt Borisa in Gleba kot poosebitev krščanskega
političnega ideala in pojav vladarskih mučencev

26

Petja Mihelič

Racionalnost znanstvenega raziskovanja
naravnega prava

69

David Petelin

Prvi lastniki patidenčne hiše A
na Gosposki ulici 10
in družina Peer v Ljubljani

85

Jernej Šček

Piccolominijevo Pismo Mehmedu in
krščanska lectio civilnega humanizma

129

UDK: 340.1:17(043.3)
1.02 pregledni znanstveni članek

Petja Mihelič

doktor prava, docent za ustavno in mednarodno pravo
(Fakulteta za pravo in poslovne vede, Katoliški inštitut)
(Ljubljana)

Racionalnost znanstvenega raziskovanja naravnega prava

Izveček: Prispevek želi s predstavitvijo različnih iskanj in ustvarjanj objektivnega prava pokazati na nujnost objektivnega naravnega prava ter na bistveno istovetnost naravnega in pozitivnega prava. Pozitivni zakon, ki ureja določeno moralno relevantno vprašanje, mora biti popolnoma istoveten z etično normo naravnega prava. Šele takšen zakon moremo imeti za pravičnega in legitimnega. Pozitivnopravna zakonodaja, kadar ureja družbena razmerja na področju morale, ne sme odstopati od zavezujočih (kogentnih) norm naravnega prava. Ima pa človek diskrecijsko pravico urejati mnoga druga področja dispozitivnega (naravnega) prava (tehnične norme, velika večina pravil v različnih pravnih panogah). Pri pravnih teorijah o izvoru človeške kulture (pozitivistične, integralne, zgodovinske itd.) v resnici ne gre za iskanje objektivnega prava kot že v celoti izgrajene in postavljene pravne stvarnosti, pač pa za ustvarjanje objektivnega prava. Gre za kreacijo popolnoma nove stvarnosti: *Grundnorm* pri Kelsnu, Herkul pri Dworkinu, postopkovna objektivnost pri Fullerju, minimalna moralnost pri Hartu, sedem zapovedi dobrega pri Finnisu itd. Naštete teorije so subjektivistične narave, saj hočejo objektivno pravo ustvariti, same določati dobro in zlo, prevzeti vlogo Boga samega.

Ključne besede: naravno pravo, pozitivno pravo, pravne teorije, pravičnost

The Rationality behind Scientific Research of Natural Law

Abstract: The aim of this paper is to demonstrate, through the presentation of various pursuits and creations of objective law, the necessity of objective natural law and the essential identity of natural and positive law. A positive law governing a morally relevant issue must be the same as the ethical norm of natural law. Only such a law can be considered just and legitimate. When regulating social relations in the field of morality, positive law must not depart from the coherent norms of natural law. However, man has the discretion to regulate many other areas of dispositive (natural) law, such as technical norms and the vast majority of legal rules in various legal branches. Legal theories of the origin of cultures (positivist, integral, historical, etc.) are not concerned about seeking objective law (as a fully constructed and set legal reality), but about creating objective law. It is a creation of a whole new reality: *Grundnorm* in Kelsen, Hercules in Dworkin, procedural objectivity in Fuller, minimal morality in Hart, seven commandments of good in Finnis, etc. The theories listed are of a subjectivist nature, as they want to create objective law, to determine good and evil themselves, to take on the role of God himself.

Key words: natural law, positive law, legal theories, justice

Razmerje med pravom in objektivno moralo

Slovenski pravnik in filozof Milan Komar (2002) je v svojih delih izpostavljajal, da se brez boja zmedi ne bomo mogli izogniti. V naravi stvari je, da tisto, kar zanemarjamo, propada, tisto, čemur se posvečamo, pa raste. Ker je jasnost in določnost pravnih pravil pomembna prvina pravne varnosti in podnačelo pravne države, bi bilo po zdravi pameti pričakovati, da se bo zakonodajalec tega ne samo zavedal, marveč to dejstvo tudi upošteval pri oblikovanju pravnih aktov vse do ustave kot najvišjega pravnega akta. Še posebej ustavni členi, kjer so opredeljene in zavarovane človekove pravice in temeljne svoboščine, zahtevajo posebno visoko raven jasnosti in določnosti, a tudi druge pravne panoge, zlasti kazensko pravo, zahtevajo odpravo vsakršnih dvoumnosti, prevelikih abstraktnosti in nedoločnosti, kar omogoča zlorabo diskrecije in arbitrarnost pri njihovi uporabi.

Pri iskanju racionalnosti raziskovanja si je potrebno zastaviti več vprašanj. Tako se je pri vprašanju ločitvene teze – ali sta pravo in morala ločena ali pa je med njima bistvena povezava – potrebno poglobiti v razmerje med bitjem in najstvom. Različni pravni teoretiki dovoljujejo različno raven prisotnosti morale v pravu. Vendar pa če priznamo, da morala kot taka obstaja, moramo zahtevati polno, ne samo delno (ali celo minimalno) moralnost zakonov. Četudi priznamo nujno moralno vsebino pravnih norm, to nikakor ne pomeni, da more zakonodajalec s tem, ko ustvarja pozitivne zakone, ustvarjati tudi naravne zakone. Prej je stvar obratna: naravni zakoni naj bi ustvarjali pozitivne zakone v moralno relevantnih zadevah. »V kolikor ne obstaja nobena dokončna resničnost, ki bi vodila in usmerjala politično dejavnost, more oblast zamisli in prepičanja zlahka zlorabiti za svoje cilje.

Demokracija brez vrednot se preobrazi v izrecno ali prikrito samodržstvo, o čemer priča zgodovina. Cerkev vidi nevarnost totalitarizma ali fundamentalizma v tistih, ki v imenu lažne znanstvene ali verske ideologije hočejo vsiliti drugim svojo zamisel resnice in dobrega.« (Janez Pavel II. 1991, čl. 46)

Benedikt XVI. (2011) meni, da mora demokracija temeljiti ne na volji ljudstva, ampak na logosu, ki je navzoč v celotnem stvarstvu. Strogo pozitivistično pojmovanje, ki ima sebe za edino veljavno, ker da je edino znanstveno in empirično preverljivo, nujno potisne religijo in etos v območje subjektivnega in iracionalnega. Pozitivna zakonodaja kot sistem je nujna, problem, ki nastane, je vsebinske narave. Kakšna je zakonodaja po vsebini in od kod črpa svojo legitimnost? Se skozi čas in spremembe družbenih navad spreminja tudi bistvena narava prava? Ali že obstaja od Boga postavljeni red v naravi ali pa red ustvarjamo ljudje z družbeno pogodbo, celo brez omembe Boga kot resničnega avtorja prava? Pri zasledovanju naravnega reda gre za postavljanje pravičnega in legitimnega sistema, skladnega z notranjo naravo stvari, skladnega z naravnim pravom. Pri ustvarjanju umetnega reda gre za postavitve krivičnega sistema, ki nasprotuje notranji naravi človeka in sveta. Gre pa tudi za protirazumsko dejanje, saj je človekov razum ustvarjen po podobi božjega razuma in potemtakem usmerjen proti svojemu izvoru, ki je najvišje dobro in izvir vsega reda. Krivičen sistem je *malum in se* in zato iz sebe (praviloma) proizvaja kršitve človekovega dostojanstva, ki je utemeljeno na absolutnem temelju človekove bogopodobnosti. Pri iskanju naravnega reda je teoretični cilj dober, čeprav v praksi prihaja do postranske škode. Pri ustvarjanju umetnega reda pa je že cilj sam na sebi napačen, škoda, ki pri tem nastane, ni izjema, ampak pravilo, saj izhaja iz narave dejanja samega (*ipso facto*).

Nadalje se nam pri raziskovanju racionalnosti znanstvenega raziskovanja naravnega prava zastavljajo tudi sledeča vprašanja: Ali gre pri vzpostavljanju pravičnega reda za kršenje človekovih pravic? Ali je prisojena zaporna kazen za storjeno kaznivo dejanje kršenje človekovih pravic? Ali so bile kanaanskim narodom kršene človekove pravice, ko je Bog ukazal njihovo popolno iztrebljenje? Ali gre pri prepovedi evtanazije za kršenje človekovih pravic? Ali so zavezniki med drugo svetovno vojno kršili človekove pravice, ko so nasilno hoteli odpraviti legalno oblast nacionalsocializma? Ali je šlo pri križarskih vojnah za obrambno vojno, ki je zadoštila merilom za pravično vojno: pravična stvar (cilj in smoter); razglasitev vojne s strani zakonitega organa po zakonitem postopku; izčrpanje vseh drugih možnosti za rešitev spora; razumna možnost za uspeh; sorazmernost uporabljenih sredstev s pomembnostjo cilja?

Pri znanstvenem raziskovanju naravnega prava je potrebo odpraviti relativizem, ki v pravu predstavlja zelo učinkovito metodo neprava. Za to obstajajo nekateri uporabni obrambni mehanizmi: poznavanje nasprotnika (nepravo); poznavanje njegovih orožij (oblike relativizma); uporaba lastnega orožja (npr. pravni jezik, pravna logika in pravna argumentacija). Pomembno je tudi vprašanje pravne varnosti in pravičnosti, tj. pravo postaviti na absolutno podstat, ki jo poimenujemo univerzalna temeljna norma prava, ki v pravu predstavlja absolutno objektivnost, brez katere je v pravu možno le krožno sklepanje. Raziskovanju naravnega prava je potrebno vključiti test nepravnosti, katerega naloga je, da določi, kaj je pravo in kaj nepravo. Nepravo najbolje uspeva v okolju, kjer primanjkuje jasnosti, torej absolutno objektivnega merila pravnega normiranja. Uporaba heglavske dialektike, kjer rezultate prinaša umetno vnašanje nereda v

postavljeni red, se je pri zagovornikih neprava izkazala za zelo učinkovito. Metoda imenovana *ordo ab chao* je sledeča: najprej odstraniti absolutno (objektivno) avtoriteto (npr. Bog, papež, kralj) in jo nadomestiti z relativno (*de iure* verski pluralizem, protestantizem, parlamentarizem). Kjer obstaja več resnic (*de iure* pluralizem), lahko vsak sebe razglasi za edinega zastopnika in razlagalca nove umetne resnice (pluralizem), ki je pravzaprav samo subjektivna resnica, ki pa je postala nova absolutna (objektivna) resnica. Tako človek sedaj razsoja med dobrim in hudim (kogentnimi normami naravnega prava). Na mesto absolutnega Boga in njegovih absolutnih zapovedi je postavljen človek, božje zapovedi pa so zamenjale t. i. »človekove pravice«, ki jih vsak razume in oblikuje po svoje. Glavni razlog, zakaj se človekove neodtujljive pravice kratijo, je v tem, da jim je odvzet absolutni izvor, iz katerega prejemale svojo določnost in neomajnost. Dostojanstvo človeka ne izhaja več iz človekove bogopodobnosti, ampak iz pozitivnega prava, ki, prav tako kakor papir, vse prenese in vse legalizira.

Ocena dosedanjih raziskovanj

Eden od začetnikov materialističnega in relativističnega nauka je bil antični filozof Heraklit (1985), katerega nauk o dialektiki je učil, da na svetu ni nič trajnega razen minevanja samega: vse se spreminja, eno nastaja, drugo izginja. Vse teče kakor reka (*panta rei*) – človek ne more dvakrat stopiti v isto reko, ker se ta hipoma spreminja. Protislovje, boj nasprotij, je za njega izvor gibanja: »Boj (*polemos*) je oče vsemu, je vsemu kralj; ene izkaže za bogove, druge za ljudi, iz enih naredi sužnje, iz drugih svobodne.« Anaksagora (1966) govori o začetnem kaosu, zmešnjavi najmanjših, neštetih in

nespremenljivih delcev, ki jih je svetovni Um (*Nous*) spravil v red in gibanje. Čeprav je svetovni Um na skrivnosten način tudi prisoten v stvari, je od nje povsem različen. Heraklit in Anaksagora si nasprotujeta. Heraklit zagovarja večni kaos in boj nasprotij, ki se nikoli ne konča, ker ne obstaja Um, ki bi vse uredil v objektivni naravni red in iz katerega bi lahko prejeli lastno pozitivno zakonodajo. V novejši misli se to kaže v darvinistični dialektiki naravnega izbora in v heglovski dialektiki, katero je uvedel že Schelling: teza nasproti antiteze proizvede napredek v obliki sinteze. (Greuter 2020) Nasprotno pa Anaksagora predpostavlja urejenost v naravi, norme, postavljene v naravo, in njihovega Normodajalca – tu že lahko govorimo o naravnem pravu.

Značilnosti naravnega prava po Aristotelu, kakor jih predstavi v *Nikomahovi etiki* (Aristoteles 2016), so nespremenljivost in univerzalnost. Naravno pravo zaobjema tako empirično preverljive biološke in kozmične zakone kakor tudi človekovo naravnost. Zanj bog ni stvarnik, ampak izvorna popolnost ali pravo gibalno, torej prvi vzrok vsega bivajočega. Ker vsa realnost sestoji iz nižje (tvar) ali višje razvite forme, je nujno vse usmerjeno k čisti formi, ki je bog. Teleološki pogled na življenje človeka usmerja k tistim dejavnostim, ki gradijo človekovo formo (duha). Gre za intelektualne dejavnosti, umetnost in znanost, ki je bistveno teoretična. Aristotelov nauk o sreči (evdajmonija), o kreposti (kalokagatija) in morali (*zôon politikón*) je močno vplival na klasično naravnopravno teorijo.

Apologetsko delo Avrelija Avguščina *O Božjem mestu* (2002) je nastalo kot odgovor na obtožbe s strani poganov, da je krščanstvo krivo za propad rimskega cesarstva. V njem Avguščin zavrne malike, ki namesto iskanja večne sreče ponujajo časne užitke. V tem okviru izdela svoj pogled na

zgodovino, kjer zemeljskemu mestu (*Civitas terrena*) postavi nasproti božje mesto (*Civitas Dei*). Ti dve mesti si stojita nasproti v boju za človekovo usodo – prvo človeku ponuja mir (družbeno pogodbo) v obliki zemeljskega blagostanja, drugo v obliki večne sreče pri Bogu. Prva temelji na človekovem samoljubju, druga na ljubezni do Boga. Dokler živimo na zemlji, med tema dvema mestoma ni ostre ločnice – obe mesti živita skupaj kot ljuljka in pšenica (Mt 13,24-30). Med obema mestoma bo zaradi nepomirljivih nasprotij potekal boj do konca sveta, ko bo ob vesoljni sodbi prišlo do jasne in dokončne ločitve obeh mest in njihovih prebivalcev (Mt 25,31-46). Teorija univerzalne temeljne norme prava označuje pravni sistem, znotraj katerega obe mesti obstajata in kateremu bosta nazadnje dajali odgovor.

V svojem poglavitnem, obsežnem in sistematičnem delu *Summa Theologica* (1996) Tomaž Akvinski izrazi svoj teološki pogled na svet. Naravno prava razdeli na štiri dele od najvišjega do najnižjega: večno pravo, naravno pravo, božje pravo, pozitivno pravo. Vsak posameznik z uporabo praktičnega razuma iz večnega prava razpozna naravnopravne zapovedi, ki jih nato kodificira v pozitivno zakonodajo. Predpostavlja se samoočitnost temeljnih človeških vrednot in njihovo enotno razlago s strani človeštva. V teoriji univerzalne temeljne norme prava so temeljne človeške vrednote razumljene kot kogentne norme naravnega prava, katerih samoočitnosti pa ne moremo uporabiti kot resnične premise. Omenjena teorija zato predlaga pooblaščen razlagalce v redu naravnega prava, s tem da je vsak posameznik prvi razlagalec naravnopravnih aktov in norm (v skladu s pravilno oblikovanim intelektom za razpoznavanje sodbe vesti). Za razlago namesto praktičnega razuma – kjer je praksa pred teorijo, kjer predpostavljena realnost ni zanimiva in kjer vsak sam ustvarja ob-

jektivni red – predlaga uporabo teoretičnega razuma (teorija je pred prakso, raziskuje se objektivni red in se mu podreja).

Leo Strauss v svojem delu *Naravno pravo in zgodovina* (1977) zagovarja pojem naravnega prava, ki predpostavlja urejenost in teleološki smoter stvarstva. Njegova kritika se nanaša na subjektivnost meril za razlago naravnega prava, ki ga dojema kot objektivno urejen vrednostni sistem. Strauss meni, da so moderne filozofske in pravne teorije zaradi prenapihnjene samozadostnosti človeškega praktičnega razuma zaprte za objektivno razumevanje norm naravnega prava kot predpostavljene realnosti.

Gustav Radbruch se je zaradi očitne pozitivistične zlorabe prava s strani samodržcev začel spraševati o vsebinski pravilnosti prava. V svojem prispevku »Zakonsko nepravo in nadzakonsko pravo« (*Gesetzliches Unrecht und übergesetzliches Recht*) se je navezal na Kantovo misel in zagovarjal, da na določeno znanstveno vprašanje obstaja le en pravilen znanstveni odgovor. Pravo poveže s pojmom pravičnosti, ki ima teleološko sestavino – veljavno je tisto pravo, ki ima namen biti pravično. Načelo pravičnosti uravnoteži z zapovedjo pravne varnosti in zaupanja v pravo, ki zahtevata, da se zakoni kot splošni in abstraktni predpisi sprejemajo za daljši čas. To v veliki večini primerov onemogoča samovoljno odrekanje pravnosti zakonitim predpisom. Čeprav načelu pravičnosti ne prisojata absolutne narave, vseeno očitnim primerom nečloveških zakonov odvzema pravno naravo, s čimer *ipso facto* potrjuje obstoj absolutnega reda oz. naravnopravnih norm, ki so pozitivnemu pravu nadrejene.

Evdajmonistična etika Johna Finnis, kakor jo predstavi v svojem temeljnem delu *Naravno pravo in naravne pravice*

(2011), temelji na: značajski zrelosti, zunanjih dobrinah, skladnem sožitju s širšo človeško skupnostjo. Temu doda sedem temeljnih oblik človekovega dobrega: življenje, znanje, igra, izkušnja lepote, družabnost, praktična razumnost, religija. Teh sedem temeljnih oblik podpira še devet temeljnih načel praktične razumnost, vse skupaj pa tvori univerzalna in nespremenljiva načela naravnega prava. Načela naravnega prava nam kažejo pot do sreče oz. pot do tistega, kar je resnično dobro za ljudi. Kakor pri Tomažu Akvinskem, ima praktični razum ključno vlogo pri razpoznavanju tega, kar je resnično dobro za posameznika in za človeško skupnost. Iz praktičnega razuma namreč prihaja neposredno spoznanje, ali neko dejanje spada v okvir sedmih oblik temeljnega človekovega dobrega ali ne.

Za pravnike sta bila pravo in nrvnost (moralna, etos) eno, dokler ni Hugo Grotius pravo subjektiviziral in sekulariziral (Aure 2008), kar je kasneje v skrajnih oblikah pripeljalo do popolne ločitve med pravom in moralno. Morala je bila tako dodeljena območju subjektivnega, notranjemu območju, v katerega pravo ne posega, ga ne ureja. Filozofija in teologija nasploh sta od začetka protestantizma močno zaznamovani s subjektivizmom. Tudi Hans Kelsen v svojem delu *Čista teorija prava* (2008) moralno in pravo strogo loči. Z gibanjem za človekove pravice pa je omejitev morale na notranje območje človeka preseženo, saj samo gibanje za človekove pravice temelji na moralnih temeljih in zahtevah. (Lecheler 1994, 6–7) Nenazadnje so se strogi ločenosti med pravom in moralno (pravnemu pozitivizmu) odpovedali tudi predvojni pozitivisti, kakor denimo Hans Kelsen (Schmölz 1963, 119–120) in Gustav Radbruch (1946, 105–108). Med pravne teoretike, ki zavračajo ločitev prava in morale, štejemo tudi Ronalda Dworkina (2011), za katerega je pravo splet pravnih

pravil in moralnih načel. Pravno vrednotenje ni nikoli nevtrarno, temveč vedno vključuje vidik moralnih načel. Njegov moralni objektivizem tudi ni združljiv s strogo pozitivistično ločitvijo dejstev in vrednot – predpostavlja namreč vnaprej postavljena merila nravnosti in pravičnosti. (Novak 2010, 488) H. L. A. Hart pa v svoji teoriji (2018) dopušča minimalno prisotnost morale v pravu.

Hans Küng (2008) v svojih prizadevanjih za izgradnjo »svetovnega etosa« zagovarja tezo, da sta človekova etika in religija nujno povezani z družbeno-kulturnimi dejavniki. To je zanj očitno dejstvo skozi vso zgodovino človeštva in zato današnji »svetovni etos« (*Welt Ethos*) temelji na Praetosu (*Ur-Ethos*). Po Küngovem prepričanju lahko vse religije in filozofije na svoj način prispevajo k izgradnji »svetovnega etosa«, kajti Jezus iz Nazareta (biblični etos) ni nujno izvor etičnega. Čeprav Kristus sebe imenuje luč sveta (Jn 8,12), po Küngu obstajajo še druge luči, ki jih najdemo v islamu, hinduizmu, konfucianizmu in drugje. Za Künga pravzaprav biblični etos ni nekaj, kar bi krščanstvo posebej ločevalo od drugih religij; krščanstvo izstopa zaradi osebe Jezusa iz Nazareta, ker je abstraktne moralne nauke utelesil v svoji osebi. Ti nauki naenkrat niso več abstraktni, ampak dejanski, dostopni vsem našim čutom.

V jubilejnem letu 2000 je Kongregacija za nauk vere katoliške Cerkve objavila izjavo *Dominus Iesus*, v kateri se je zaradi naraščajoče vloge relativizma in subjektivizma v družbi, ki se med drugim kaže v govorjenju o »več resnicah« in prevladi subjektivne resnice nad objektivno, cerkveno učiteljstvo odločilo priklicati v spomin objektivno Resnico, na katero je zahodna civilizacija pozabila ali pa jo pokopala pod gomilo »več resnic«. Dejanski (*de facto*, praktični) religiozni plural-

izem, ki ga priznava 7. člen Ustave RS, in svoboda mišljenja, vesti in vere, ki jo zagotavlja 9. člen EKČP, v ničemer ne sme vplivati na načelno (*de iure*, teoretično) suverenost krščanskega razodetja, ki se mora v čisti obliki ohranjati in predstavljati svetu. Šele dva suverena subjekta, katerih nauk je notranje sklenjen (koherenten), sta zmožna enakovrednega in enakopravnega pogovora v spoštovanju drug drugega. Spoštovanje drugega mora najprej temeljiti na spoštovanju samega sebe in dobrem poznavanju svojih stališč, sicer pogovor zaradi občutka manjvrednosti in strahu pred drugim ni mogoč. Objektivno resničnost se vedno išče in najde na odprtem polju, brez skrivalnic. Kongregacija za nauk vere je pod vodstvom kardinala Josepha Ratzingerja dokument pripravila z namenom, da v načelni obliki predstavi svetu temeljne resnice katoliške Cerkve, v središču katerih vedno stoji oseba Jezusa Kristusa. V tem dokumentu predstavljene resnice tvorijo religiozno, kulturno in pravno istovetnost ter objektivno resničnost zahodne civilizacije.

Mednarodna teološka komisija v dokumentu z naslovom *Viskanju univerzalne etike – nov pogled na naravni moralni zakon* (2010) ponuja celovit pregled razvoja naravnopravne misli, ki naj bi prispeval k utemeljitvi univerzalne etike. V zadnjem poglavju tega dokumenta z naslovom »Jezus Kristus – izpolnitev naravnega zakona« je na nekaj straneh pokazano, kako se je celoten naravnopravni nauk dejansko utelesil v osebi Jezusa iz Nazareta, ki je na samem sebi razodel idealno zamisel naravnega prava. Kristus potrди zapovedi naravnega prava, kakor so zapisane v človekovi naravi (čeprav zatemnjene zaradi izvirnega greha) in kodificirane v dekalogu. Obenem pa – na pobudo Očeta in v moči Svetega Duha – človeštvu podarja soudeležbo pri trinitaričnem občestvu božjih oseb.

Evangeljsko naravno pravo nam preko Kristusove osvoboditve od moči greha daje moč (zakramenti Cerkve) živeti po naravnopravnih zapovedih (posvečevanje), kar nas pripelje do večne sreče pri Bogu.

Sklep

Znanstveno raziskovanje naravnega prava nam v zgodovinski osebi Jezusa iz Nazareta postopoma odkriva normativno ureditev pravnega in pravosodnega sistema božjega kraljestva. Ta red, ki ga imenujemo naravno pravo, je institucionalno organiziran normativni sistem, ki vsebuje naravnopravne subjekte, naravnopravna razmerja, naravnopravne akte (splošne in posamične), naravnopravne vire, razlagalce, pa tudi naravnopravno varstvo. Okrog njega obstaja oblastni aparat, kar se tiče ustvarjanja, razlaganja in izvrševanja naravnopravnih norm in aktov. V naravnopravnem sistemu je uporaba naravnopravnih aktov načeloma analogna uporabi pravnih aktov pozitivnega pravnega sistema. Pozitivni pravni sistem je namreč samo nepopolna različica ali odlika idealnega naravnopravnega sistema. Pozitivni pravni sistem je v sebi sklenjen v svojih sestavinah, sistematizaciji, znanosti in praksi. Vendar je kljub temu še zelo nepopoln v primerjavi z večnim in vesoljnim sistemom naravnega prava, njegovo urejenostjo, dodelanostjo bioloških, naravnih in moralnih zakonov. Ko torej govorimo o pravnem redu omejenega človeka in pravnem redu absolutnega Boga, je vse, kar je skladno s kognitivnimi normami naravnega prava, normalno in pravno, vse, kar jim nasprotuje, pa nenormalno in nepravno.

Reference

Akvinski, Tomaž. 1996. *Summa Theologica*. Chicago: Encyclopædia Britannica.

Anaksagora. 1966. *Anassagora: testimonianze e frammenti*. Prev. Diego Lanza. Firenze: La nuova Italia.

Aristoteles. 2016. *Nikomahova etika*. Prev. Kajetan Gantar. Ljubljana: Slovenska matica.

Aure, Andreas H. 2008. *Der säkularisierte und subjektivierte Naturrechtsbegriff bei Hugo Grotius*. *Forum historiae iuris*. <https://forhisiur.de/2008-02-aure/> (pridobljeno 3. 6. 2020).

Avguštin, Avrelij. 2002. *The City of God*. Prev. R. W. Dyson. Cambridge: Cambridge University press.

Benedikt XVI. 2011. *Besuch von Papst Benedikt XVI. im Deutschen Bundestag*. Berlin: Deutscher Bundestag, Referat Öffentlichkeitsarbeit.

Dworkin, Ronald. 2011. *Izbrane razprave*. Prev. Vera Lamut. Ljubljana: GV založba.

Evropska konvencija o človekovih pravicah. *Evropsko sodišče za človekove pravice*. https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SLV.pdf (pridobljeno 3. 6. 2020).

Finnis, John. 2011. *Natural Law and Natural Rights*. New York: Oxford University Press.

Greuter, Beat. 2020. Die Bewegung des Begriffs bei Hegel. Hegel Auslegen. <http://www.hegel-auslegen.ch/Der%20Begriff.html> (pridobljeno 3. 6. 2020).

Hart, H. L. A. 2018. Dve razpravi o pravu in morali. Prev. Vera Lamut. Ljubljana: GV založba.

Heraklit. 1985. Fragmenti. Prev. Miroslav Marković. Beograd: Grafos.

Janez Pavel II. 1991. Centesimus annus. The Holy See. http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_01051991_centesimus-annus.html (pridobljeno 3. 6. 2020).

Kelsen, Hans. 2008. Reine Rechtslehre. Tübingen: Mohr Siebeck.

Komar, Milan. 2002. Red in misterij. Ljubljana: Študentska založba.

Kongregacija za nauk vere. 2000. Dominus Iesus. The Holy See. http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20000806_dominus-iesus_ge.html (pridobljeno 3. 6. 2020).

Küng, Hans. 2008. Svetovni Etos. Prev. Roman Štrus. Ljubljana: Društvo 2000.

Lecheler, Helmut. 1994. Unrecht in Gesetzesform?: Gedanken zur »Radbruch'schen Formel«. Berlin: Walter de Gruyter.

Mednarodna teološka komisija. 2010. V iskanju univerzalne etike: nov pogled na naravni moralni zakon. Prev. Peter Jerebič. Ljubljana: Družina.

Novak, Marko. 2010. Uvod v pravo. Nova Gorica: Evropska pravna fakulteta v Novi Gorici.

Radbruch, Gustav. 1946. Gesetzliches Unrecht und übergesetzliches Recht. Süddeutsche Juristenzeitung 1, št. 5, 105–108.

Schmölz, Franz M. 1963. Das Naturrecht in der politischen Theorie. Dunaj: Springer Verlag.

Strauss, Leo. 1977. Naturrecht und Geschichte. Stuttgart: K. F. Koehler Verlag.

Sveto pismo. 2002. Sveto pismo. Študijska izdaja. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.